

Cuprins

Abrevieri.....	XVII
Cuvânt-înainte	XIX
Capitolul I. Minoritatea. Răspunderea penală a minorilor.	
Psihologia infractorului juvenil	1
Secțiunea 1. Conceptul de delincvență juvenilă	1
Secțiunea a 2-a. Apariția și dezvoltarea justiției juvenile	1
Secțiunea a 3-a. Sistemul social vs. Sistemul judiciar	5
Secțiunea a 4-a. Teorii privind cauzele delincvenței juvenile	8
Secțiunea a 5-a. Transformările psihologice ale adolescentului și potențialele riscuri de delincvență	12
Secțiunea a 6-a. Diferențe în delincvența juvenilă cauzate de sexul minorului.....	15
Secțiunea a 7-a. Influența bolilor psihice asupra delincvenței juvenile	17
Secțiunea a 8-a. Răspunderea penală a minorilor în istorie	18
§1. Antichitatea	18
§2. Dreptul roman	18
§3. Evul mediu	19
§4. Modernitatea.....	21
§5. Dreptul islamic	22
§6. Dreptul sovietic	23
§7. Sisteme de drept tradiționale postcoloniale	25
Secțiunea a 9-a. Standardele internaționale privind vârsta minimă a răspunderii penale	25
Secțiunea a 10-a. Răspunderea penală a minorilor în dreptul penal român actual.....	28
Secțiunea a 11-a. Măsuri administrative pentru protecția minorului ce a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal în dreptul român	29
Secțiunea a 12-a. Expertiza medico-legală psihiatrică. Metodologie	31
Secțiunea a 13-a. Studii de caz privind raportul de expertiză medico-legală psihiatrică efectuat în vederea determinării existenței sau nu a discernământului	34
§1. Caz clinic I	35
§2. Caz clinic II	36
Secțiunea a 14-a. Concluzii preliminare.....	39
Capitolul II. Istoricul sancțiunilor penale aplicate minorilor în statul român	40
Secțiunea 1. Reglementări anterioare fondării statului român.....	40
Secțiunea a 2-a. Codul penal din 1864	42
Secțiunea a 3-a. Codul penal din 1936	43

Secțiunea a 4-a. Codul penal din 1968	46
Secțiunea a 5-a. Dispoziții speciale aplicabile în perioada 1977-1992.....	49
Secțiunea a 6-a. Codul penal din 2004	50
Secțiunea a 7-a. Concluzii preliminare.....	54
Capitolul III. Aspecte de drept comparat.....	55
Secțiunea 1. Italia	55
Secțiunea a 2-a. Statele scandinave	58
§1. Suedia	58
§2. Danemarca.....	59
§3. Norvegia.....	61
Secțiunea a 3-a. Spania.....	62
Secțiunea a 4-a. Franța	65
Secțiunea a 5-a. Germania	72
Secțiunea a 6-a. Austria.....	75
Secțiunea a 7-a. Olanda	77
Secțiunea a 8-a. Belgia	79
Secțiunea a 9-a. Regatul Unit	82
§1. Istoric.....	82
§2. Anglia și Țara Galilor.....	83
§3. Scoția.....	87
Secțiunea a 10-a. Statele Unite ale Americii	89
Secțiunea a 11-a. Concluzii preliminare.....	94
Capitolul IV. Reglementări internaționale privind infractorii minori	95
Secțiunea 1. Documente internaționale. Noțiuni introductive	95
Secțiunea a 2-a. Organizația Națiunilor Unite.....	96
§1. Aspecte generale.....	96
§2. Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing).....	98
§3. Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului.....	99
§4. Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo).....	102
§5. Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delinvenței juvenile (Principiile de la Riyadh)	104
§6. Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea măsurilor educative privative de libertate (Regulile de la Havana).....	107
Secțiunea a 3-a. Consiliul Europei	110
§1. Aspecte generale.....	110
§2. Recomandarea Nr. R (87) 20 privind reacția socială la delinvența juvenilă.....	112
§3. Recomandarea Nr. R (88) 6 privind reacțiile sociale la delinvența juvenilă în rândul tinerilor din familiile de migranți	113
§4. Recomandarea (2000) 20 asupra rolului intervenției psihosociale precoce în prevenirea criminalității	114

§5. Recomandarea (2003) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la noile modalități de tratare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile	115
§6. Recomandarea (2008) 11 privind normele europene pentru delincvenții minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri	117
Secțiunea a 4-a. Concluzii preliminare	119

Capitolul V. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor

Omului privind infractorii minori.....	120
Secțiunea 1. Considerații introductive.....	120
Secțiunea a 2-a. Cauza Tyrer contra Regatului Unit	121
Secțiunea a 3-a. Cauza Bouamar contra Belgiei.....	122
Secțiunea a 4-a. Cauza Nortier contra Olandei.....	124
Secțiunea a 5-a. Cauza T. contra Regatului Unit.....	126
Secțiunea a 6-a. Cauza D.G. contra Irlandei.....	128
Secțiunea a 7-a. Cauza S.C. contra Regatului Unit	129
Secțiunea a 8-a. Cauza Nart contra Turciei	131
Secțiunea a 9-a. Cauza Maslov contra Austriei	133
Secțiunea a 10-a. Cauza Salduz contra Turciei	134
Secțiunea a 11-a. Cauza Panovits contra Ciprului.....	136
Secțiunea a 12-a. Cauza Guvec contra Turciei.....	138
Secțiunea a 13-a. Cauza Adamkiewicz contra Poloniei	140
Secțiunea a 14-a. Cauza Grabowski contra Poloniei.....	142
Secțiunea a 15-a. Cauza Blokhin contra Rusiei.....	143
Secțiunea a 16-a. Concluzii preliminare.....	146

Capitolul VI. Măsurile educative neprivative de libertate..... 148

Secțiunea 1. Considerații introductive.....	148
§1. Principii generale privind măsurile educative neprivative de libertate.....	148
§2. Judecătorul delegat cu executarea hotărârilor penale	150
§3. Sistemul de Probațiune.....	153
§4. Referatul de evaluare.....	154
4.1. Întocmirea referatului de evaluare în cursul judecării cauzei.....	155
4.2. Întocmirea referatului de evaluare ca urmare a evaluării minorilor aflați în executarea unei măsuri educative	160
§5. Supravegherea minorilor aflați în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate de către serviciul de probațiune	161
§6. Dosarul de probațiune	164
§7. Conceptul de interes superior al copilului	165
Secțiunea a 2-a. Măsurile educative neprivative de libertate.....	167
§1. Considerente generale	167
§2. Stagiul de formare civică.....	168
§3. Supravegherea	172
§4. Consemnarea la sfârșit de săptămână	179
§5. Asistarea zilnică	183
5.1. Aplicarea asistării zilnice ca măsură educativă distinctă.....	183

5.2. Înlocuirea unei măsuri educative privative de libertate cu măsura asistării zilnice și liberarea minorului dintr-un centru educativ, centru de detenție ori dintr-o unitate penitenciară.....	185
§6. Condiții de formă privind planurile măsurilor educative neprivative de libertate	188
Secțiunea a 3-a. Obligațiile ce pot fi impuse minorului	189
§1. Considerații generale.....	189
§2. Urmarea unui curs de pregătire școlară sau formare profesională.....	190
§3. Interdicția de a depăși, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță.....	192
§4. Interdicția de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță.....	193
§5. Interdicția de a se apropia și a comunica cu victima, familia acesteia, participanții la săvârșirea infracțiunii și alte persoane stabilite de instanță.....	194
§6. Obligația de a se prezenta la serviciul de probațiune la datele fixate de către acesta	195
§7. Obligația de a se supune măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală	195
§8. Obligația de a participa la programe speciale de consiliere psihologică.....	197
§9. Obligații stabilite ulterior înlocuirii măsurii educative privative de libertate sau liberării dintr-o măsură educativă privativă de libertate	198
§10. Modificarea sau încetarea obligațiilor	199
Secțiunea a 4-a. Punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate	200
§1. Considerații generale.....	200
§2. Citarea minorului.....	203
§3. Citarea consilierului de probațiune.....	203
§4. Participarea procurorului	204
§5. Imposibilitatea punerii în executare. Posibile remedii	206
§6. Imposibilitatea punerii în executare din cauza arestării preventive a minorului. Consecințe.....	208
Secțiunea a 5-a. Prelungirea și înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate	211
§1. Chestiuni generale	211
§2. Prelungirea și înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate în cazul nerespectării cu rea-credință a condițiilor de executare a măsurilor educative neprivative de libertate sau a obligațiilor impuse ...	212
§3. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate în situația în care minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune săvârșită anterior.....	217
§4. Calea de atac împotriva hotărârii prin care se dispune prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate	226

§5. Particularități privind judecarea unei infracțiuni concurente cu o infracțiune pentru care deja a fost aplicată și executată o măsură educativă neprivativă de libertate	227
Secțiunea a 6-a. Concluzii preliminare	232
Capitolul VII. Măsurile educative privative de libertate	235
Secțiunea 1. Considerații generale.....	235
Secțiunea a 2-a. Internarea într-un centru educativ	236
§1. Internarea într-un centru educativ	236
§2. Prolungirea internării într-un centru educativ.....	239
§3. Deducerea perioadei internării într-un centru educativ executate anterior în cazul prelungirii acesteia	243
§4. Înlocuirea internării într-un centru educativ cu internarea într-un centru de detenție	244
§5. Deducerea din durata măsurii educative a internării într-un centru de detenție a perioadei executării măsurii educative a internării într-un centru educativ	247
§6. Înlocuirea internării în centrul educativ cu asistarea zilnică sau liberarea	248
§7. Revenirea asupra înlocuirii sau liberării.....	249
§8. Menținerea înlocuirii sau liberării în caz de judecată a minorului pentru infracțiuni concurente săvârșite anterior internării în centru educativ	252
Secțiunea a 3-a. Internarea într-un centru de detenție	255
§1. Internarea într-un centru de detenție.....	256
§2. Prolungirea internării într-un centru de detenție.....	278
§3. Maximul măsurii educative neprivative de libertate ce poate fi dispus de instanță în cazul unor infracțiuni concurente judecate separat în cazul recunoașterii învinuirii.....	281
§4. Menținerea internării într-un centru de detenție în cazul atingerii maximului special	282
§5. Înlocuirea internării într-un centru de detenție cu asistarea zilnică sau liberarea	287
§6. Revenirea asupra înlocuirii sau liberării.....	287
§7. Menținerea înlocuirii sau liberării în caz de judecată a minorului pentru infracțiuni concurente săvârșite anterior internării într-un centru de detenție	288
Secțiunea a 4-a. Concluzii preliminare.....	295
Capitolul VIII. Elemente de drept execuțional penal privind măsurile educative privative de libertate.....	298
Secțiunea 1. Considerente generale.....	298
Secțiunea a 2-a. Judecătorul de supraveghere a privării de libertate	298
Secțiunea a 3-a. Ministerul Justiției.....	301
Secțiunea a 4-a. Administrația Națională a Penitenciarelor.....	301
Secțiunea a 5-a. Organizarea centrelor educative și de detenție.....	302
Secțiunea a 6-a. Proiectul educațional al centrului	309

Secțiunea a 7-a. Punerea în executare a internării. Perioada de carantină și observare	310
Secțiunea a 8-a. Transferul persoanelor internate	316
Secțiunea a 9-a. Regimul de executare a măsurii educative a internării într-un centru educativ	317
Secțiunea a 10-a. Regimul de executare a măsurii educative a internării într-un centru de detenție	319
Secțiunea a 11-a. Măsuri luate în vederea liberării în cadrul regimului deschis.....	323
Secțiunea a 12-a. Drepturile persoanelor internate	324
Secțiunea a 13-a. Capacitatea minorului privat de libertate de a consimți la intervenții medicale.....	327
Secțiunea a 14-a. Recompense	328
Secțiunea a 15-a. Obligații. Interdicții. Sancțiuni disciplinare	332
Secțiunea a 16-a. Calculul duratei internării în centrul educativ sau de detenție.....	338
Secțiunea a 17-a. Schimbări intervenite în executarea măsurilor educative privative de libertate. Operațiuni administrative în centrul educativ sau de detenție. Efecte	340
Secțiunea a 18-a. Liberarea persoanelor internate	345
Secțiunea a 19-a. Anularea liberării	347
Secțiunea a 20-a. Posibilitatea efectuării unei noi înlocuiri sau liberări dintr-un centru educativ sau de detenție dacă s-a revenit asupra acestei măsuri ca urmare a nerespectării cu rea-credință a condițiilor de executare sau obligațiilor impuse.....	348
Secțiunea a 21-a. Continuarea măsurii educative privative de libertate în penitenciar	349
Secțiunea a 22-a. Amânarea sau întreruperea măsurii educative privative de libertate	353
Secțiunea a 23-a. Intervenirea unei legi penale noi	358
Secțiunea a 24-a. Evadarea și neexecutarea sancțiunilor penale	359
Secțiunea a 25-a. Concluzii preliminare.....	361
Capitolul IX. Dispoziții speciale penale privind minorii	362
Secțiunea 1. Dispoziții tranzitorii aplicabile minorilor privind regimul sancționator.....	362
§1. Antesententiam.....	362
§2. Postsententiam.....	364
§3. Aplicabilitatea unor instituții și înțelesul unor termeni	368
Secțiunea a 2-a. Unitatea naturală de infracțiune	369
Secțiunea a 3-a. Unitatea legală de infracțiune.....	370
Secțiunea a 4-a. Pluralitatea de infracțiuni comise în minorat cu infracțiuni comise după majorat	374
Secțiunea a 5-a. Competența teritorială a instanței de executare în vederea aplicării prevederilor art. 129 alin. (2) lit. b) C.pen.	386
Secțiunea a 6-a. Descoperirea unei infracțiuni săvârșite în timpul minorității	387

Secțiunea a 7-a. Prescripția răspunderii penale a minorilor.....	390
Secțiunea a 8-a. Prescripția executării măsurilor educative.....	391
Secțiunea a 9-a. Amnistia în cazul minorilor.....	391
Secțiunea a 10-a. Grațierea în cazul minorilor	392
Secțiunea a 11-a. Efectele măsurilor educative	392
Secțiunea a 12-a. Minorul devenit major.....	393
Secțiunea a 13-a. Efectele cauzelor de atenuare și agravare în cazul minorilor	394
Secțiunea a 14-a. Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor	395
Secțiunea a 15-a. Comiterea infracțiunii de către un major împreună cu un minor – circumstanță agravantă generală.....	397
Secțiunea a 16-a. Răspunderea penală a persoanei juridice și minorul infractor.....	400
Secțiunea a 17-a. Minorul – subiect activ în traficul de droguri	401
Secțiunea a 18-a. Evaluarea minorului consumator de droguri. Consecințe asupra măsurilor educative.....	404
Secțiunea a 19-a. Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate	406
Secțiunea a 20-a. Concluzii preliminare.....	406
Capitolul X. Dispoziții speciale aplicabile minorilor privind cooperarea judiciară internațională în materie penală	408
Secțiunea 1. Extrădarea	408
Secțiunea a 2-a. Mandatul european de arestare.....	413
Secțiunea a 3-a. Cauza Piotrowski	415
Secțiunea a 4-a. Executarea în România a măsurilor educative privative de libertate dispuse în state terțe sau state membre ale Uniunii Europene ce nu au transpus în legislația națională Decizia-cadru 2008/909/JAI.....	421
Secțiunea a 5-a. Executarea măsurilor educative privative de libertate dispuse în România, în state terțe sau state membre ale Uniunii Europene ce nu au transpus în legislația națională Decizia-cadru 2008/909/JAI.....	425
Secțiunea a 6-a. Executarea în România a măsurilor educative privative de libertate aplicate de instanțele altor state membre ale Uniunii Europene	429
Secțiunea a 7-a. Executarea, în state terțe sau state membre ale Uniunii Europene, a măsurilor educative privative de libertate dispuse în România	438
Secțiunea a 8-a. Executarea în România a măsurilor educative neprivative de libertate aplicate de instanțe sau autorități ale altor state membre ale Uniunii Europene.....	444
Secțiunea a 9-a. Executarea măsurilor educative neprivative de libertate dispuse în România în alte state membre ale Uniunii Europene.....	445
Secțiunea a 10-a. Recunoașterea sancțiunilor pecuniare aplicate minorilor în aplicarea Deciziei-cadru 2005/214/JAI.....	450
Secțiunea a 11-a. Concluzii preliminare.....	452

Capitolul XI. Răspunderea contravențională a minorilor. Emiterea unui ordin de protecție împotriva unui minor care comite acte de violență	453
Secțiunea 1. Răspunderea contravențională a minorului	453
§1. Aspecte generale.....	453
§2. Sesizarea organelor contravenționale de către cele de urmărire penală	455
§3. Înlocuirea amenzii contravenționale cu munca în folosul comunității.....	456
§4. Procedura de judecată a plângerii contravenționale	457
Secțiunea a 2-a. Legea nr. 26/2024 privind ordinul de protecție.	
Aplicabilitatea acesteia în cazul minorilor ce comit acte de violență	457
§1. Aspecte generale.....	457
§2. Ordinul de protecție provizoriu	459
§3. Ordinul de protecție.....	462
Secțiunea a 3-a. Concluzii preliminare	466
Capitolul XII. Procedura în cauzele cu suspecți sau inculpați minori	468
Secțiunea 1. Considerații introductive	468
Secțiunea a 2-a. Directiva (UE) 2016/800	469
Secțiunea a 3-a. Urmărirea penală	477
§1. Considerente generale	477
§2. Persoane citate la organul de urmărire penală.....	477
§3. Informarea inculpatului minor.....	482
§4. Procedura de citare	483
§5. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului.	
Organizare. Rolul acesteia în procesul penal	483
§6. Audierea inculpatului minor. Tactici criminalistice	485
§7. Expertiza medico-legală psihiatrică. Aspecte procesual penale	489
§8. Examinarea fizică	494
§9. Renunțarea la urmărirea penală	495
Secțiunea a 4-a. Camera preliminară	497
Secțiunea a 5-a. Judecata	505
§1. Chestiuni preliminare	505
§2. Organizarea judiciară. Instanțe judecătorești specializate. Tribunalul pentru minori și familie Brașov.....	505
§3. Dispoziții speciale privind judecata în primă instanță.....	507
§4. Chestiuni prealabile. Înregistrarea tardivă a nașterii	511
§5. Aplicabilitatea procedurii simplificate în cazul recunoașterii învinuirii în procesele penale cu inculpați minori	514
§6. Asistența juridică.....	520
§7. Specializarea apărătorului ce acordă asistență juridică infractorilor minori	524
§8. Cheltuielile judiciare	525
§9. Soluția de condamnare în ceea ce îl privește pe minor și aplicarea măsurii educative.....	527
§10. Problematika prelevării de probe biologice pentru obținerea și stocarea în Sistemul Național de Date Genetice Judiciare a profilului genetic în cazul inculpaților minori.....	528

§11. Aplicabilitatea Legii nr. 118/2019 în cazul minorului infractor.....	530
§12. Imperativitatea judecării cu celeritate a cauzelor cu suspecți sau inculpați minori.....	536
§13. Testarea poligraf a minorilor. Aspecte de legalitate și fiabilitate.....	541
§14. Dispoziții privind calea de atac a apelului.....	542
§15. Recursul în casație privind măsurile educative.....	543
§16. Acordul de recunoaștere a vinovăției.....	543
§17. Acțiunea civilă și măsurile asigurătorii.....	546
§18. Medierea.....	548
§19. Procedura de confiscare specială sau desființare a unui înscris.....	550
§20. Măsurile de siguranță cu caracter medical.....	551
§21. Legea nr. 290/2004 privind cazierul judiciar. Situația minorilor și a măsurilor educative.....	552
Secțiunea a 6-a. Măsurile preventive.....	556
§1. Aspecte generale.....	556
§2. Reținerea.....	560
§3. Controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune. Aspecte generale.....	562
§4. Posibilitatea de a se dispune măsura arestării preventive, pentru nerespectarea obligațiilor impuse în cadrul controlului judiciar, față de un inculpat minor căruia în primă instanță i s-a aplicat o măsură educativă neprivativă de libertate.....	563
§5. Arestul la domiciliu. Aspecte generale.....	564
§6. Locul efectiv unde execută minorul măsura arestului la domiciliu.....	566
§7. Arestarea preventivă. Aspecte generale.....	566
§8. Consecințele neefectuării expertizei psihiatrice a inculpatului minor, cu vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, cu privire la care se propune arestarea preventivă.....	569
§9. Regimul minorilor arestați preventiv.....	571
§10. Deducerea măsurilor preventive din durata măsurilor educative.....	572
§11. Revocarea, înlocuirea și încetarea de drept a măsurilor preventive. Aspecte generale.....	574
§12. Controverse doctrinare privind posibilitatea încetării de drept a arestării preventive sau a arestului la domiciliu în situația în care se aplică în primă instanță o măsură educativă privativă de libertate egală cu durata măsurii preventive.....	575
§13. Încetarea de drept a măsurilor preventive privative de libertate în cazul aplicării unei măsuri educative.....	576
§14. Caracterul public sau nepublic al ședinței în care se pune în discuție, în cursul judecării, măsura preventivă a inculpatului minor, atunci când, potrivit legii, ședință de judecată în cauză este nepublică.....	578
§15. Caracterul public sau nepublic al ședinței de judecată în care se verifică, într-un dosar asociat, legalitatea și temeinicia unei măsuri preventive față de unul sau mai mulți inculpați minori, în condițiile în care judecata fondului se desfășoară în ședință publică.....	579
Secțiunea a 7-a. Concluzii preliminare.....	584

Concluzii	586
Propuneri de lege ferenda	590
Anexă. Justiția juvenilă în statisticile din România	597
Bibliografie	605
Index	613